

open access

Co by było,
gdyby Maria
Skłodowska-
-Curie pisała
do szuflady?

Do wielu prac naukowych
dostęp jest utrudniony –
są wydane jedynie drukiem
lub dostępne za wysoką
opłatą. Świat staje się
lepszy, gdy naukowcy
dzielą się swoją wiedzą.

www.bon.edu.pl

Open Access

Otwarty dostęp (ang. Open Access) to model, w którym prace naukowe, wyniki badań i materiały dydaktyczne publikowane są w sieci, bez ograniczeń i opłat. Dzięki temu naukowcy, studenci oraz wszyscy inni mogą swobodnie z nich korzystać, uczyć się i rozwijać naukę.

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Akademicka Wiosna

Harvard zbuntował się przeciwko
wysokim kosztom subskrypcji baz.

Naukowcy zbuntowali się przeciwko
wysokim kosztom dostępu do wiedzy.

Cost of knowledge.

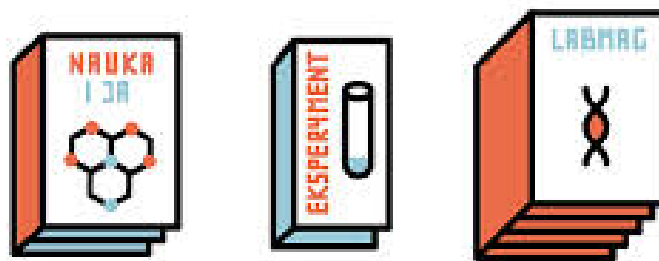

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

otwartymandat.pl

Wyniki wszystkich badań finansowanych ze środków publicznych powinny być dostępne w trybie Open Access.

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Modele Open Access: rozdzielenie techniczne

Ruch Open Access wyróżnia kilka modeli otwartego publikowania wyników badań. Ze względu na sposób publikacji określa się dwa modele:

- **tzw. droga zielona**, czyli umieszczanie kopii publikacji i wyników badań w cyfrowym repozytorium, archiwum lub na własnej stronie internetowej.
-
- **tzw. droga złota**, czyli publikowanie recenzowanych prac naukowych w czasopiśmie dającym otwarty dostęp do wszystkich artykułów.

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Zielona droga w praktyce

Repozytoria:

- ogólnopolskie – CEON
- instytucjonalne, np. AMUR
(Uniwersytet A. Mickiewicza, Poznań)
- Działowe (np. CogPrints - psychologia)

Strony internetowe niezwiązane z uczelnią:

- Social Science Research Network (SSRN)
- Academia.edu
- ...

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Złota droga w praktyce

- BioMed Central.
The Open Access Publisher
 - w tym np. *Journal of Biomedical Science*
- *Kultura i Społeczeństwo*
- *Przegląd Socjologii Jakościowej*
- inne – jakie?

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Modele Open Access: rozdzielenie prawnie

Ze wzgledu na prawa do ponownego wykorzystania modele mozna podzielic na:

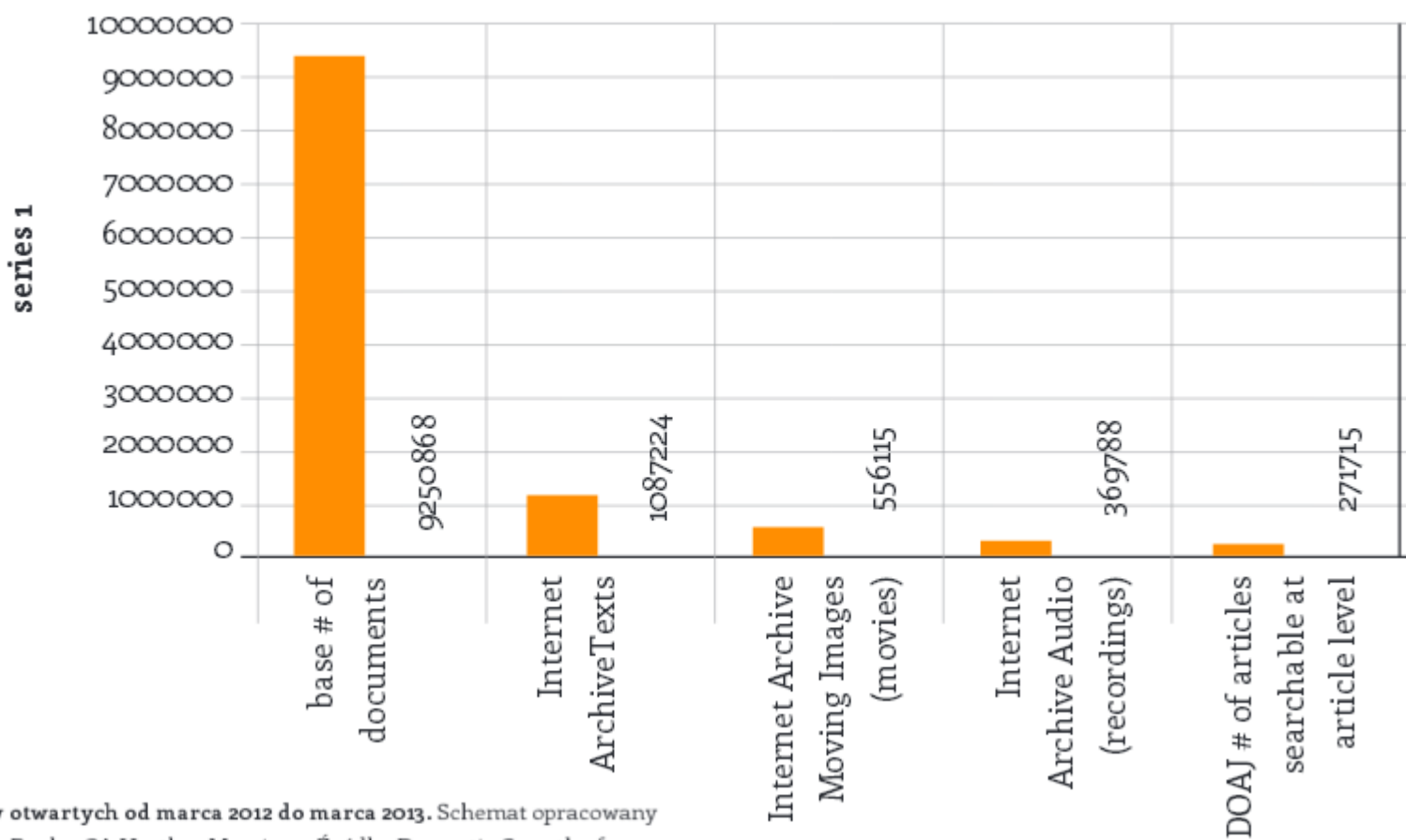
- **Gratis Open Access**, czyli darmowy dostep do tresci, ktore mozna jedynie czytac lub wykorzystac w ramach dozwolonego uzytku prywatnego.
- **Libre Open Access**, czyli darmowy dostep do tresci z prawami do ich ponownego wykorzystania (modyfikowania czy komercyjnego wykorzystania), zapewniany dzieki publikacji na licencjach Creative Commons.

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Wzrost liczby publikacji w Open Access

Wzrost zasobów otwartych od marca 2012 do marca 2013. Schemat opracowany przez działaczkę Ruchu OA Heather Morrison. Źródło: Dramatic Growth of Open Access 2013 First Quarter: Comparisons. [dostęp 25.06.13]. Tryb dostępu: <http://poeticeconomics.blogspot.ca/2013/04/dramatic-growth-of-open-access-3013.html>.

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Horizon 2020

- różne dziedziny nauki
- innowacje
- wymóg otwartego upowszechniania wyników badań w Internecie
- pilotaż związany z udostępnianiem surowych danych badawczych
- **co, gdzie i kiedy deponować?** (→ uwolnijnauke.pl)

CENTRUM
CYFROWE

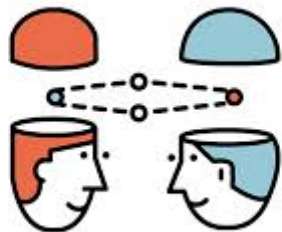
projekt: **polska**[®]

Zalety (i zagrożenia?) otwartego dostępu

dla naukowców

dla wydawnictw

dla uczelni wyższych

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Mity na temat otwartego dostępu

Obecnie większość materiałów naukowych powstaje cyfrowo i jest szybko upowszechniana, często pomijając komercyjnych i uczelnianych wydawców. Przeciwnicy idei Open Access starają się zniechęcić autorów do publikowania w otwarty sposób, tworząc mity na temat Open Access.

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Mit 1. Swobodny dostęp do treści w sieci wiąże się ze zwiększonym ryzykiem plagiatu

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Jeśli Twoich tekstów
nie ma w internecie, to skąd
wiadomo,
że piszesz?
Daj się znaleźć i przeczytać!

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

**Mit 2. Na otwartym
publikowaniu nie da się
zarobić**

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Mit 3. Publikowanie w otwartym dostępie pozbawia autora praw autorskich

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Jak znaleźć materiały w otwartym dostępie?

BASE - **base-search.net**

Google Scholar - **scholar.google.com**

Federacja Bibliotek Cyfrowych - **fbc.pionier.net.pl/owoc**

CEON - **agregator.ceon.pl**

Open AGH – **open.agh.edu.pl**

Otwarte zasoby edukacyjne – UMK w Toruniu –
portal.umk.pl/web/otwarte-zasoby

Wirtualny Uniwersytet – **uniwersytet-wirtualny.edu.pl**

Ważniak Uniwersytetu Warszawskiego – **uniwersytet-wirtualny.edu.pl**

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Jak znaleźć materiały w otwartym dostępie?

Trudno dostępnych publikacji z nauk humanistycznych szukaj w Bibliotece Otwartej Nauki – **bon.edu.pl**

biblioteka
otwartej
nauki

Więcej informacji na temat otwartego dostępu można znaleźć w serwisie – **uwolnijnauke.pl**

uwolnij
naukę

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Przydatne publikacje

- **Wolne licencje w nauce. Instrukcja** (Centrum Cyfrowe, Warszawa 2013)
- **Przewodnik po otwartej nauce.** (ICM UW, Creative Commons Polska, Warszawa 2009)
- **Otwarta nauka czyli dobre praktyki uczonych.** (Szczęsny P., Stowarzyszenie EBIB, Toruń 2013.)
(oraz inne publikacje Stowarzyszenia EBIB)

CENTRUM
CYFROWE

projekt: **polska**[®]

Przydatne strony internetowe

- koed.org.pl/wzory-umow
- sherpa.ac.uk
- doaj.org

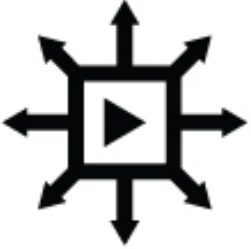
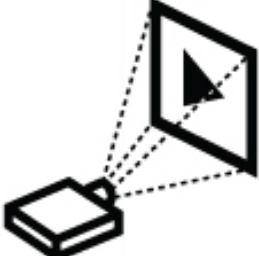

CENTRUM
CYFROWE

projekt: [polska](http://polska.gov.pl)[®]

Dziękuję my

Dr Alek Tarkowski
atarkowski@centrumcyfrowe.pl
Ewa Majdecka
emajdecka@centrumcyfrowe.pl

 BY					
Ten utwór możesz za darmo:	kopiować	zmieniać i remiksować	rozpowszechniać	przedstawiać i wykonywać	musisz tylko oznaczyć autora oryginału

Uznanie autorstwa 3.0 Polska – Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa. Jest to licencja gwarantująca najszersze swobody licencjobiorcy. <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/>